

2.6 LA LLEGENDA DELS CICLOPS

Gegants amb un sol ull

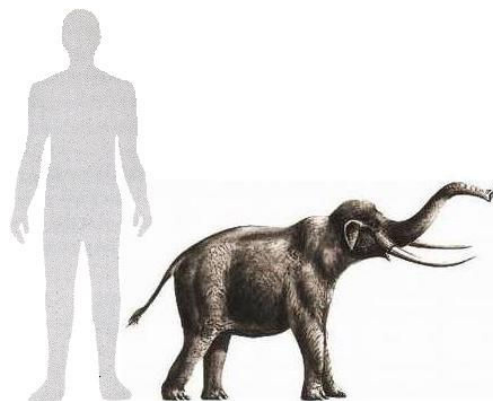
A l'Odissea, text del segle VIII abans de Crist, es parla dels ciclops, uns gegants amb un sol ull enmig del front. Othenio Abel, paleontòleg de la Universitat de Viena, va proposar l'any 1914 que la llegenda va sorgir d'una mala interpretació dels fòssils d'antics elefants.

Moltes menes d'elefants

Fa només un milió d'anys vivien a la Terra diverses espècies d'elefants, mamuts i mastodonts, tots ells de la mateixa família (proboscídis). N'hi havia a tots els continents menys a Austràlia i a l'Antàrtida. Ara només tenim dues espècies d'elefant (l'africà i l'indi). A diverses illes del Mediterrani com Sicília, Malta, Sardenya, Creta i Xipre hi vivien també elefants.

Com van arribar els elefants a les illes?

Durant els períodes glacials el nivell dels mars era molt més baix que l'actual, de manera que algunes illes quedaven unides als continents i la fauna les podia colonitzar. A més, els elefants són bons nedadors.

Els elefants es tornaren petits

Els elefants de les illes s'adaptaren a un medi força sec, amb poc menjar i sense depredadors.

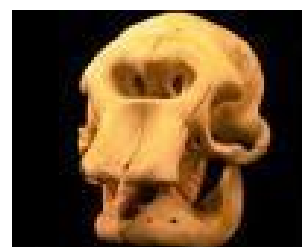
Això va fer que poc a poc es van anar fent més petits, un fenomen habitual en els mamífers (duarfisme), que originà diverses varietats d'elefants nans.

Fa uns 11.000 anys va acabar la darrera glaciació. Aquest canvi climàtic i segurament l'acció de l'home va portar a l'extinció nombroses espècies, entre elles tots els mamuts, mastodonts i elefants, excepte les dues espècies actuals.

A la Grècia clàssica no sabien res dels elefants, ja que tots els d'Europa i del Mediterrani s'havien extingit feia molt temps, però en balmes i coves, protegits del sol i de la pluja, s'havien conservat els seus ossos.

Cranis amb un sol ull?

Els cranis dels elefants tenen un gran forat al davant, que correspon a la base de la trompa. Per a qui no hagués vist mai un elefant era fàcil pensar que aquell forat corresponia a un gran ull al centre del front. A més, malgrat correspondre a elefants nans, el seus cranis eren molt més grossos que els de les persones i segurament ja no tenien ullals, ja que se solen desenganxar quan es descomposa el cadàver, i potser el seu marfil havia estat aprofitat per l'home primitiu, cosa habitual amb els mamuts.

Cranis d'elefant

Com van interpretar els grecs aquells fòssils? Que antigament, en aquelles balmes i coves hi vivien uns gegants amb un sol ull: **els ciclops**.